

Zitterd Climate Proof, Sittard

‘Het is hier logisch om erfgoed en klimaatadaptatie te combineren’

Sittard kent een rijke historie als vestingplaats, met schootsvelden, grachten en wallen. Tegelijkertijd kampt de stad zowel met droogte als met wateroverlast. Hoe verenig je behoud van erfgoed met opgaven voor de toekomst, zoals klimaatadaptatie? Guy Limpens, voormalig projectleider van het project Zitterd Climate Proof vertelt hoe Sittard beide opgaven samen aanpakt.

Water is onlosmakelijk verbonden met Sittard. Dwars door de stad loopt de Geleenbeek, een oude rivier die deels overkluist is met straten. Dat water kan als een vriend verkoeling brengen, maar ook een geduchte vijand zijn bij extreme neerslag. De geboorte van project Zitterd Climate Proof vloeit voort uit de hitte en droogte waar de stad de afgelopen jaren mee te maken kreeg, en uit de regelmatig voorkomende overstromingen, vertelt Guy Limpens, landschapsarchitect en tot voor kort de projectleider. Tot zijn pensionering in juni hield hij zich als senior beleidsadviseur Stedelijke Ontwikkeling bij de gemeente Sittard-Geleen bezig met de herinrichting van de stad en omliggend gebied. ‘Sittard ligt aan de voet van heuvelland, dus als het daar begint te gieten, krijgen wij de volle laag. De beek heeft een capaciteit van 23 kubieke meter per seconde, die moet omhoog naar 35 tot 50 kubieke meter per seconde.’

Schaal en maat

Zitterd Climate Proof biedt uitkomst voor de hitte- en waterproblemen: het stadspark wordt geschikt gemaakt voor waterberging en verkoeling, en de Geleenbeek krijgt ruimere oevers om de doorstroom te bevorderen. Wat het project volgens Limpens bijzonder maakt, is de aandacht voor erfgoed: ‘Veel mensen denken dan aan gebouwen restaureren. Maar erfgoed is ook een manier om schaal en maat terug te brengen in de stad. Daar-

door verbetert het leefklimaat en dat dient verschillende doelen – denk aan het tegengaan van bevolkingskrimp, een prettigere woon- en werkomgeving, en ja, ook opgaven voor de toekomst, zoals klimaatadaptatie. Als je kijkt naar deze stad vanuit de historische context en de ecologische, waterbouwkundige waarden, is het logisch om erfgoed en klimaatadaptatie te combineren.’ Sittard zet overigens al bijna twintig jaar in op het versterken van cultuurhistorische en ecologische waarden. Limpens: ‘We hadden een landschapsproject, Corio Glana, en een erfgoedproject, Sittard ReviSited. In 2015 kwam daar het thema klimaatadaptatie bij, toen waterberging urgent werd. Als je aan al die dingen tegelijk kunt werken met verschillende disciplines, vallen schotten tussen beleids-terreinen weg en ontstaat een synergie die je met afzonderlijke projecten nooit zou bereiken. Zitterd Climate Proof brengt plannen samen en dat levert zowel een klimaatbestendig beekstelsel op als een leefbare binnenstad.’

Ontkluizen

Voor het totale project is achttien miljoen euro nodig. Alleen al het verbeteren van de waterafvoer in de beek tussen de Agricolastraat en de voorstad kost vier tot vijf miljoen. Daar draagt de Erfgoed Deal 700.000 euro aan bij. Zonder dat geld was er ook aan de beek gewerkt, benadrukt Limpens, ‘maar dan was het bij watermaatregelen gebleven.

De Molenbeek. | Foto Gemeente Sittard-Geleen

Natuurherstelwerkzaamheden aan de oevers van de Geleenbeek. | Gemeente Sittard-Geleen

‘Van de investering in het park profiteren zowel de stad als zijn inwoners’

Met de extra bijdrage kunnen we de beek deels ontkluizen en het deel dat al open is grotere, natuurlijke oevers geven. Met fraaie bruggen maken we de beek ook meer beleefbaar. Die aandacht voor erfgoed heeft veel mensen enthousiast gemaakt.’ Voor de renovatie van het stadspark – een rijksmonument – komt 300.000 beschikbaar via de Erfgoed Deal. Dit project was gestagneerd, door de extra bijdrage is het weer vlot getrokken. Het geld gaat vooral naar herstel van paden en beplanting. Limpens: ‘Die zijn op, terwijl het park intensief wordt gebruikt. Je merkt dat het park voor Sittarders steeds meer the place to be wordt. Het voegt duidelijk waarde toe aan de omgeving, dat zie je terug in de prijzen van omliggende woningen. Met de investering krijgt het park een kwaliteitsimpuls waar zowel de stad als zijn inwoners van profiteren.’ In datzelfde licht wijst hij op het Bisschoppelijk College aan de Parklaan. Dit monument stond een tiental jaren leeg, er

werd zelfs gepraat over sloop. ‘Door het bekenverhaal zijn de plannen doorgezet om er een hotel van te maken. Beleggers gaan anders investeren als een project in de stad nieuwe waarden creëert’, merkte Limpens, ‘het een leidt dan tot het ander.’

Vijf voor twaalf

Limpens kwam bij toeval op het spoor van de Erfgoed Deal. Hij hoorde een medewerker van de provincie vertellen dat er iets zou gebeuren op het gebied van erfgoed. Vervolgens sprak hij bij Stadswerk – een landelijke belangenvereniging voor stedelijke ontwikkelingen en openbare ruimte – een medebestuurder die er meer over wist. ‘Zo belandde ik op de website van de Erfgoed Deal en ontdekte dat de eerste ronde bijna ging sluiten. Ik diende direct een aanvraag in en mocht pitchen. Het was vijf voor twaalf, maar omdat de plannen al klaarlagen, was het een kwestie van doelen, technische gegevens en beelden samenvoegen tot één geheel en koppelen aan de thema’s van de Erfgoed Deal.’ Dankzij het uitgebreide voorwerk liep het traject vlot. Limpens: ‘In november 2019 zijn we gestart en het concretiseren van de plannen is inmiddels in volle gang.’ Hij noemt als voorbeeld de faunatoets die nodig is voor het ontkluizen van de beek: ‘Bij zo’n project kunnen bijzondere diersoorten in het gedrang raken. Die faunatoets hadden we al, dus we weten dat er een zwarte vleermuis in de onderkluizing huist en hoe we dat kunnen oplossen.’

Minstens zo aantrekkelijk

Door erfgoed mee te nemen bij de herinrichting van de stad en de watermaatregelen wordt het in Sittard prettiger wonen, werken en recreëren, daarvan is Guy Limpens overtuigd: ‘De afgelopen decennia zijn belangrijke waarden verwaarloosd, die maken we weer herkenbaar. Veel mensen bezoeken op vakantie oude steden. Door historie en intimiteit terug te brengen in Sittard laten we zien dat onze steden minstens zo aantrekkelijk zijn. Dat trekt bezoekers en hopelijk vertrekken daardoor ook minder jongeren van hier.’ Het liefst ziet Limpens dat anderen ook gebruikmaken van de kans om erfgoed in te zetten bij ruimtelijke inrichtingsopgaven. Er staat een themabijeenkomst gepland samen met Stadswerk om het verhaal over Zitterd Climate Proof te delen. De definitiefase van het project is intussen aanbesteed en gegund. In de tweede helft van 2020 wordt het ontwerp definitief en bestekklaar gemaakt, volgt de technische doorrekening en kunnen inwoners hun inbreng geven volgens uitgestippeld omgevingsmanagement. Naar verwachting start uiterlijk begin 2021 de uitvoering. Voor de renovatie van het stadspark zoekt de gemeente nog naar cofinanciering. Guy Limpens volgt het project nu als geïnteresseerde burger: ‘Ik woon aan de Geleenbeek, dus dat kan van heel dichtbij.’

Ellen Meijer is zelfstandig tekstschrijver, (eind)redacteur en uitgever.